Grols verleden

Tijdschrift voor de historie van Groenlo en directe omgeving

Themanummer: Het jaar 1960

Jaargang 10 - nummer 13, december 2011

Oudheidkundige Vereniging Groenlo

Oudheidkundige Vereniging Groenlo

De Oudheidkundige Vereniging Groenlo (opgericht 15 januari 1976) heeft tot doel het bestuderen en vastleggen van gegevens op het gebied van geschiedenis, taal, folklore, genealogie en archeologie van Groenlo en directe omgeving. Tevens stelt zij zich ten doel het beschermen van het historisch erfgoed van Groenlo. Nadere informatie over onze vereniging is beschikbaar via onze folder die op het secretariaatsadres verkrijgbaar is.

Grols verleden

Tijdschrift voor de historie van Groenlo en directe omgeving

Jaargang 10 – nr. 13 (december 2011)
Het tijdschrift verschijnt op onregelmatige tijdstippen.

Redactie:
Henny Garstenveld
Heemskerkstraat 12
7141 VT Groenlo
Tel. 0544-461818
e-mail: hennygarstenveld@hetnet.nl

Samenstelling en tekst: Willy Lansink

Eindredactie:
Ben Verheij, e-mail: btmverheij@planet.nl

Lay-out en vormgeving:
Ilse Froeling-Garstenveld en Henny Garstenveld

Druk: Drukkerij Maarse bv

Bijdragen:
Bijdragen voor ons tijdschrift kunnen op elke manier aangeleverd worden: mondeling, handgeschreven, typemachine of computermatig. Als men met de computer werkt, dan graag aanleveren op cd-rom of per e-mail met uitdraai op papier, de bijdragen graag voorzien van illustraties.

Overname artikelen:
Publicaties of overname van artikelen (geheel of gedeeltelijk) is alleen toegestaan met *schriftelijke* toestemming van de redactie.

Lidmaatschap:
Het lidmaatschap kost € 15,00 per jaar. Aanmelding bij het secretariaat: Maria Monasso, Morgenzonstraat 3, 7141 DB Groenlo, tel. 0544 – 465193.
e-mail: mariamonasso@hotmail.com

www.ovgroenlo.nl.

Losse nummers verkrijgbaar bij Henny Garstenveld.

ISSN 1569-9366

© Oudheidkundige Vereniging Groenlo

Inhoud

1. **Voorwoord**
Ben Verheij

2. **Groenlo, het jaar 1960**
Willy Lansink

Omslag:
Voorkant:
De oude Calixtuskerk in 1960

Achterkant:
Plattegrond van de stad in 1960

Voorwoord

Het jaar 1960 ligt al weer ruim 50 jaar achter ons. Willy Lansink schetst in dit nummer van het *Grols verleden* ons een beeld van Groenlo in dat jaar. Hij doet dat aan de hand van een tiental hoofdstukken die o.a. gewijd zijn aan de industrie, het kerkelijke en culturele leven en het onderwijs. Maar ook zaken als de samenstelling van de bevolking, de uitbreiding van de stad en het straatbeeld komen aan de orde. Vijftig jaar is een hele lange periode en alleen diegenen die nu ruim 60 jaar oud zijn, hebben dit jaar nog min of meer bewust meegemaakt. Voor hen is de publicatie *Groenlo in 1960* zeker interessant want zij kunnen nu terugkijken naar dat jaar met behulp van de vele foto's en de toelichtende teksten en zij zullen daarin veel herkennen. Tevens zal dit bij hen vele herinneringen oproepen aan hun eigen doen en laten in die tijd en hun eigen specifieke situatie. Al met al dus voor hen een feest van herkenning en aanleiding tot gesprekken met leeftijdsgenoten over hoe het toen allemaal was. Waarschijnlijk aangevuld met vele interessante anekdotes over personen en gebeurtenissen uit hun eigen kennissenkring en leefomgeving! Voor al diegenen voor wie het jaar 1960 slechts een jaar is dat ruim 50 jaar achter ons ligt, is het interessant om naar de leefwijze, gewoonten en gebruiken uit die tijd te kijken. En men zal zich dan heel sterk realiseren dat in 50 jaar de (Grolse) wereld (bijna) helemaal veranderd is! Zo zijn er zaken te zien waaraan toen grote waarde werd gehecht en die nu als achterhaald en wereldvreemd worden ervaren of bij een jeugdiger generatie zelfs geheeld onbekend zijn! Willy Lansink is de bedenker van het onderwerp en de samensteller van dit nummer van het *Grols verleden*. Hij heeft daarbij dankbaar gebruik gemaakt van foto's uit het grote fotoarchief van Eduard Smit. Ook het archief van burgemeester van Nispen tot Pannerden leverde een aantal interessante foto's op. Ans Luiken heeft de correctie op zich genomen. Namens de Oudheidkundige Vereniging Groenlo wil ik iedereen bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan het tot stand komen van dit nummer van het *Grols verleden*. En in het bijzonder natuurlijk Willy Lansink als geestelijke vader en samensteller van deze publicatie.

Ben Verheij
Voorzitter
Oudheidkundige Vereniging Groenlo

December 2011

Hoofdstukindeling

Hoofdstuk 1 De samenstelling van de bevolking

Hoofdstuk 2 De uitbreiding van de stad.

Hoofdstuk 3 Het straatbeeld.

Hoofdstuk 4 De verkeerssituatie.

Hoofdstuk 5 De industrie van Groenlo.

Hoofdstuk 6 Het kerkelijke leven in Groenlo

Hoofdstuk 7 Het culturele leven van Groenlo

Hoofdstuk 8 Het onderwijs in Groenlo

Hoofdstuk 9 Gezondheidszorg

Hoofdstuk 10 De sport

Hoofdstuk 11 Markante figuren

Hoek Lievelderstraat-Mattelierstraat 1960. Café Het wapen van Gelderland en links daarvan juwelier Moormann met op de achtergrond de oude Calixtuskerk en geheel links de winkel van Mali.
Foto: particuliere collectie

Groenlo in 1960

door Willy Lansink

Hoofdstuk 1.
De samenstelling van de bevolking

We gaan een halve eeuw terug vanaf het jaar 2010 naar het jaar 1960 en zijn dan 15 jaar na de beëindiging van de Tweede Wereldoorlog. Groenlo is dan nog een stadje in de wederopbouwfase.
De gemeente Groenlo telt bij de algemene volkstelling die in de loop van dat jaar voor de 2e keer na de Tweede Wereldoorlog, de eerste was in 1947, gehouden werd 6521 inwoners. Groenlo was als stedelijke gemeente bij het CBS als zodanig aangemerkt. Er stonden 1001 woningen in de gemeente, waarvan 748 boerderijen en tuinderwoningen, 361 andere behuizingen en 4 woonwagens. Een aantal van deze woonwagens vormde de behuizing van het personeel van de fa. Lesterhuis, een wegenbouwer die vele jaren in Groenlo werkzaam was. Dan zijn er 1268 ééngezinshuishoudens, 72 meergezinswoningen (het bij elkaar inwonen van meerdere generaties was heel gewoon), 86 alleenstaanden en 18 kamerbewoners. Deze laatste categorie waren de bewoners van het gasthuis van het St.-Vincentiusgasthuis, een voorloper van de huidige woon -en zorgcomplex "De Molenberg". De gemiddelde gezinsgrootte was 4,84 personen. De woningnood was behoorlijk. Aan het begin van het jaar stonden maar liefst 205 woningzoekenden ingeschreven en dat baarde de gemeenteraad veel zorgen, omdat het contingent woningwetwoningen dat de gemeente kreeg toebedeeld via de provinciale overheid, erg smal was.

Een uitstapje met de raadsleden, vooraan burgemeester Van Nispen tot Pannerden, links van hem de heer W. Kusters, gem. architect, rechts van hem de heer J. Moormann, raadslid, tegenover hem het echtpaar Engel. Freddy Engels was raadslid en verongelukte op tragische wijze op 23 juli 1960 in Terborg. Tegenover hem zit mevrouw Van Nispen tot Pannerden.

Het gemeentebestuur bestond in 1960 uit de volgende personen: burgemeester: Jhr. Mr. E.M. van Nispen tot Pannerden, die met zijn gezin op Huize Grol aan de Ruurloseweg woonde.
De wethouders waren de heren Th. Groot Kormelink en J. Kolkman, die later wegens ziekte werd opgevolgd door de heer H. Overkemping. De gemeentesecretaris was de heer Th. Groot Bruinderink en als gemeentebode was de heer Francken van de Lichtenvoordseweg in dienst.

Foto boven: in het midden de heer Francken, gemeentebode

Foto links: de binnenstad bezat nog een behoorlijk aantal stadsboerderijtjes zoals de woning van de dames Veldink aan de Mattelierstraat. Bij de bouw van het Heijdenrijck in 1976 verdween dit huisje uit het straatbeeld van het centrum.

Foto links: het boerderijtje van het Grote Gesticht aan het Schralenstein. Voor de n'iendeure staat de heer A. te Plate die daar jarenlang als boer werkzaam was. Een jaar later werd de boerderij, inmiddels onbewoonbaar verklaard, afgebroken.

Het stadsboerderijtje van de familie Blokhuis aan de Lievelderstraat. Het huis was gebouwd aan het begin van de 20e eeuw. Enkele jaren geleden werd dit karakteristieke pand nog gered voor de sloop.

Foto linksboven: In de Groeneweg stond het stadsboerderijtje van de familie Spanjaard. Het huis met het boerderijgedeelte werd in 1960 afgebroken. Alleen de muren van de mestvaalt stonden nog wat langer overeind. Op de lege plek bouwde de familie te Veluwe wat later een nieuw woonhuis.

Foto rechtsboven: in de Notenboomstraat stond de stadsboerderij van de familie Wallerbosch.

Foto boven: tuinderwoning van de familie Egberts aan de Deventerkunstweg

Hoofdstuk 2.
De uitbreiding van de stad

De uitbreiding van de stad is in de jaren daarvoor tot stand gekomen in de nieuwbouwwijk "Papendijk." Deze wijk is dan al behoorlijk uit de steigers gekomen en is bebouwd tot aan de rand van het Banninghbos. Langs de Bernard van Galenstraat wordt gebouwd, eerder waren de Matthijs van Dulckenstraat, de Lambert Verreijckenstraat, de Spinolastraat en de Van Limburg Styrumstraat, met woningen voor grotere gezinnen, al bebouwd, evenals de Willem van Nassaustraat, de prins Frederik Hendrikstraat en de prins Mauritsstraat, in de jaren '50 van de vorige eeuw. De verdere uitbreiding van de stad vond plaats in deze nieuwe woonwijk "Papendijk", die al rond 1955 begonnen was. Hier kwam ook een nieuwe VIVO winkel van de fam. H. Mentink te staan. Aan de Bisschop Ph. Roveniusstraat werd een "zuivelfabriekje" gebouwd, een omslagstation voor de plaatselijke melkboeren Balk, Zweers, Koster, Huijskes, Bomers en Abbink en Wallerbosch.

Foto boven: een gezicht op de Van Limburg Styrumstraat, richting Willem van Nassaustraat.

In de binnenstad, binnen de grachtengordel, was het stratenplan nog vrijwel ongewijzigd. Aan de noordzijde van Groenlo werd de Morgenzonstraat aangelegd. Een voorstel binnen de gemeenteraad om de naam Anjerstraat in te voeren haalde het niet in de gemeenteraad.

Foto links: een melkkarretje, zoals men die in alle wijken van Groenlo zag rijden. Hier rijdt het melkkarretje in de Schoolstraat.

Foto boven: een overzichtsfoto van de binnenstad van Groenlo, genomen vanaf de toren van de oude Calixtuskerk.
Foto: Stadsmuseum Groenlo

Groenlo kreeg toen een fraai plantsoen. Op de plaats waar voorheen nog allerlei volkstuintjes waren, op de hoek van de Lievelderstraat en de Lichtenvoordseweg, werd een park aangelegd.

De grond van deze volkstuintjes was eigendom geweest van de familie Oosterholt en werd in de volksmond "De Potkoele" genoemd.

Aan de linkerzijde van de gracht lagen de gronden van Bep Oosterholt een zuster van Jaap Oosterholt, die deze grond aan de gemeente Groenlo had geschonken op voorwaarde dat deze niet bebouwd mochten worden. Wat later in dat jaar werd een aanvang gemaakt met de aanleg van een stadsplantsoen met wandelpaden en de bouw van een volière.

Rond 1960 vindt er vervolgens uitbreiding plaats achter de woonwijk het "Rode Dorp", ook wel "Oranjedorp" genoemd. De aanleg van de schildersbuurt achter en in de het verlengde van de Irenestraat. De gemeenteraad stelde de straatnamen vast voor de nieuw aan te leggen straten in de wijk "Schilderswijk. Er kwam ook een ontsluiting met de Borculoseweg en met de Ruurloseweg via de nieuw aan te leggen Emmasingel en de Mesdagstraat. Aan de Beatrixstraat ontstond een "zijstraat": de Marijkestraat, waar de eerste bungalows van Groenlo verrezen.

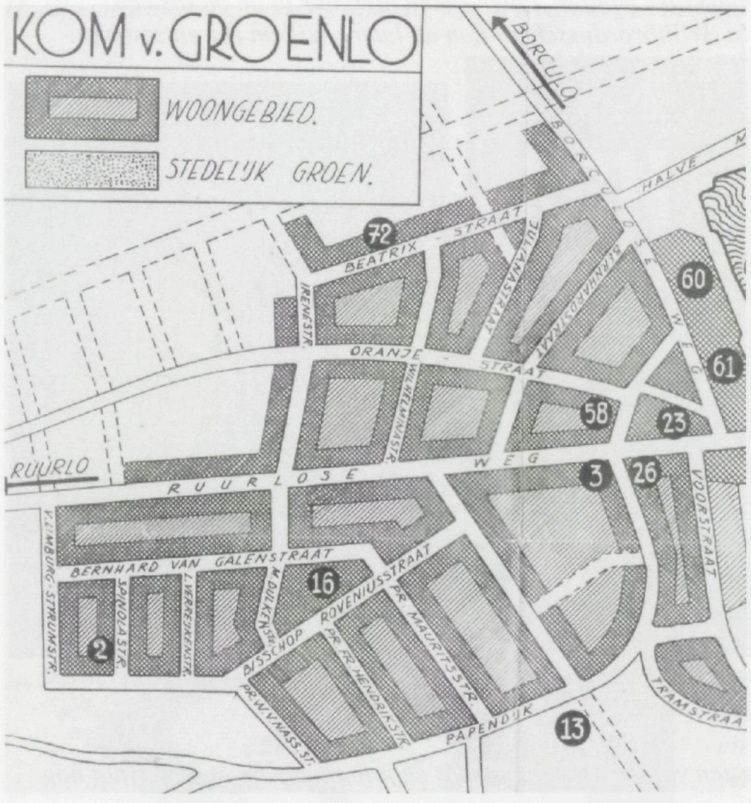

Foto links: Deze plattegrond van de kom van Groenlo toont hoe de uitbreiding in de wijk "Papendijk" dan al gerealiseerd is en wat de toekomstige uitbreidingsplannen zijn in de "schilderswijk", westelijk van het "Rode Dorp".
Collectie: Stadsmuseum Groenlo

Foto boven: De zuiveringsinstallatie met de open bassins aan het eind van het Watermolenpad en nabij de Slinge gelegen in zijn oorspronkelijke situatie. Later kwam hiervoor in de plaats een volkomen nieuwe installatie nabij de St. Willibrordusschool aan de latere Willem Barentszstraat.

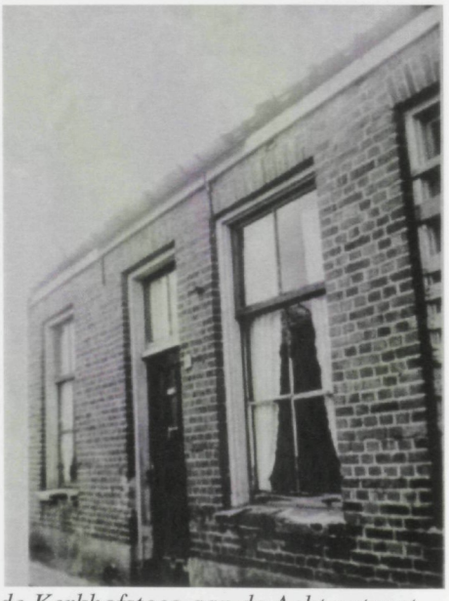

Er werd haast gemaakt met het afbreken van oude panden aan de Kerkhofsteeg aan de Achterstraat en in de Walstraat, maar ook aan het Molenpad.

Foto links boven: de Kerkhofsteeg, gezien van de Mattelierstraat en foto rechts de Achterstraat nog bewoond. Collectie: SARA

Foto boven: de Achterstraat, (er was ook een Voorstraat, de huidige bebouwing aan de Deken Hooijmansingel), net voor de afbraak van deze woningen in 1960.

Foto rechts: Het originele straatnaambordje van deze al lang verdwenen straat, is nog bewaard gebleven, het enige wat ons nog rest van deze straat.
Foto: particuliere collectie

Foto links: vlak na de verhuizing werd deze opname nog gemaakt van het al leegstaande boerderijtje van de familie Rensing, dat kort daarvoor naar een nieuw huis aan de Ruurloseweg verhuisd was.

Foto links: het Molenpad met de aansluiting op de Borculoseweg.

De naam van het zandpad was eigenlijk het Molenpad. Via de Irenestraat destijds nog een klinkerweg, kwam je erop. Het Molenpad was niet verhard. Aan dit pad woonden de families Klein Zeggelink op "Papen", Rensing, Wayerdink en de gebroeders Otten.

Het Watermolenpad heeft officieel niet bestaan in deze periode, maar via de Borculoseweg kwam er naast het huis van de familie Groot Bruinderink een smal kerkpad. Dit kerkpad liep vlak langs het gedempte stuk van de Slinge naar het huis van de familie Wayerdink. Als men via de Borculoseweg het zandpad inliep, dan noemde men dat het "Watermolenpad", omdat aan de Borculoseweg vroeger een watermolen was gelegen.

Foto rechts: mevrouw Marie Klein Zeggelink - Nijrolder met één van haar dochters. Op de achtergrond het boerderijtje van de gebroeders Otten aan het Molenpad.

Hoofdstuk 3.
Het straatbeeld

Het straatbeeld en de verkeerssituatie in deze jaren is als rustig te beschrijven. Het aantal auto's dat aan het verkeer deelnam groeide langzaam, maar zeker. Je kon dat zien aan het aantal auto's dat zondags bij de kerk geparkeerd stond. Vooral de boerenbevolking uit de buurtschappen Zwolle, Voor–Beltrum en Avest gebruikte hun vervoermiddel om mee naar de kerk te gaan. Een korte tijd daarvoor maakten deze parochianen nog gebruik van paard en rijtuig. In mijn herinnering uit de jaren 1957 -1958 zie ik dit vervoermiddel nog langs mijn geboortehuis aan de Borculoseweg voorbij gaan. De fiets was toch wel verreweg het meest gebruikte vervoermiddel. Door de toename van het aantal verkeersdeelnemers was het op de Markt noodzakelijk dat er zebrapaden werden aangelegd ter hoogte van de Fa. Smeltink naar de Fa. Karel Maas, ter hoogte van Foto Nienhuis naar bakkerij Nijhoff en ter hoogte van vishandel Frenken naar het gemeentehuis.

Rondom Groenlo, in de buurtschappen die eerder met Schependom werden aangeduid, zijn dan nog wat zandwegen die geleidelijk aan verhard werden. Zo kwam men in Eefsele via de Papendijk langs erve "Botterpeter", waar de straat in een zandweg overging. Nabij de boerderij van de fam. Beernink op "Snieder" ging het fietspad van de ene zijde naar de andere zijde om vervolgens over te gaan in de Slatmansweg en in Hogeweg richting het voormalige woonwagenkamp.

Foto boven: de Papendijk in Eefsele, als zandweg met leden van de familie Roerdink, vooraan zuster Calixta Roerdink. Ze fietsen richting Hogeweg naar Lievelde.

Foto boven: de zandweg Papendijk, nu de andere kant richting het erve "De Snieder" gezien, op die plek moesten de fietsers van de ene kant van de weg naar de andere kant oversteken.

Ook richting Vragender was de Oude Aaltensedijk nog lang een zandweg langs de huizen van de families ten Barge en Wildenborg.

Foto: Het oude huis van de familie ten Barge, waar in het achterste deel ooit een stro-fabriek gevestigd was voor de productie van dokken.

Foto boven: het huis van de familie Wildenborg. Bertus Wildenborg was werkzaam als voerman bij de gemeente Groenlo.

Naar de buurtschappen toe waren veel zandwegen met elkaar verbonden en ook de opritten naar de boerderijen waren onverhard: de Papendijk, de Slatmansweg, de Veldpapendijk, de Veldpapenweg, het achterste gedeelte van het Schralenstein, de weg naar zwembad "De Bempte", het trampad richting Lievelde, de Elshofweg, een weg achter de steenfabriek, het Laantje van Lasonder, een deel van de Marhulzenweg, het Marhulzenpad of Maarssensteeg, de Leemsteeg, de weg naar de schietbaan, de oude Borculosedijk, de weg naar de "kapotte"brug, de Halve Maanweg, de Woerdseweg en de Vrakkinkweg.

Foto boven: de Halve Maanweg, situatie nabij het protestantse kerkhof. We kijken op de woning van de familie H. te Focht, enigszins afgelegen van de bestaande woonwijken. De zandweg voor hun woning leidde naar de kapotte brug en kwam uiteindelijk uit op de Vrakkinkweg. Door de enigszins geïsoleerde ligging had deze woning lange tijd nog geen aansluiting op de waterleiding, op elektriciteit, op gas en op het riool. De familie Te Focht kookte op petroleum en verlichting van de woning werd voorzien door gas.

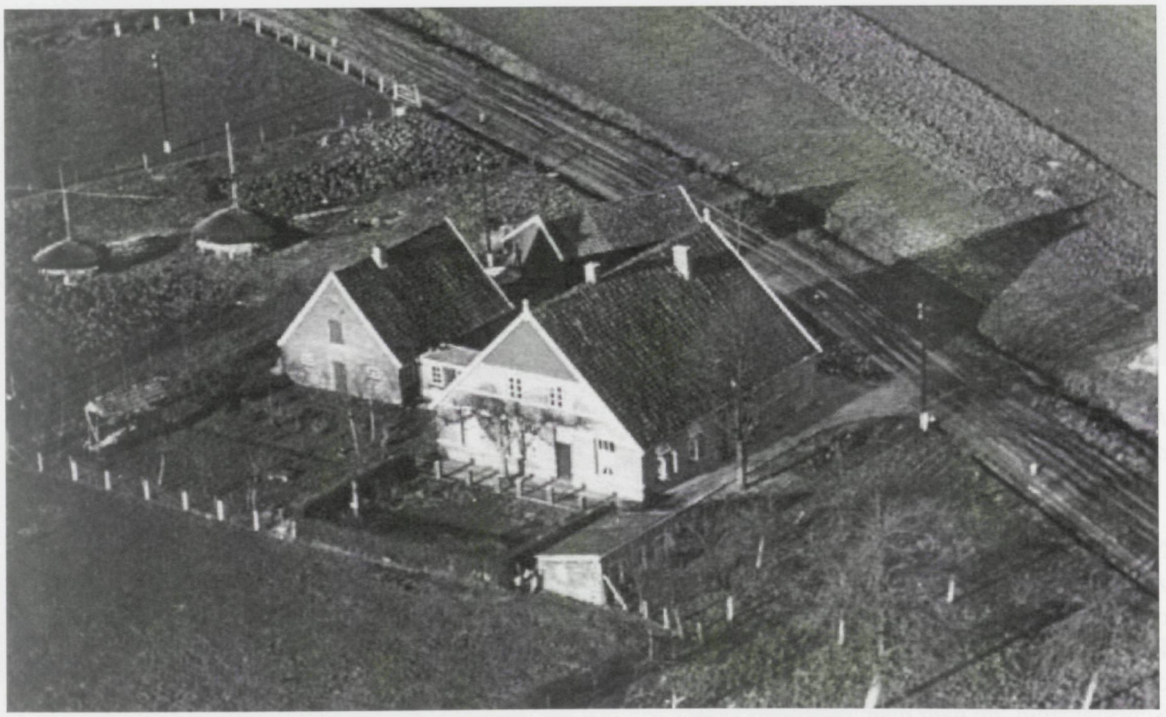

Foto boven: de Vrakkinkweg vanuit de lucht gezien, met op de voorgrond het inmiddels afgebroken Erve Riekenbarg (ooit de plaats van een schuilkerk in de 18e eeuw), destijds bewoont door de familie Ter Braak en later door de familie Te Boome.

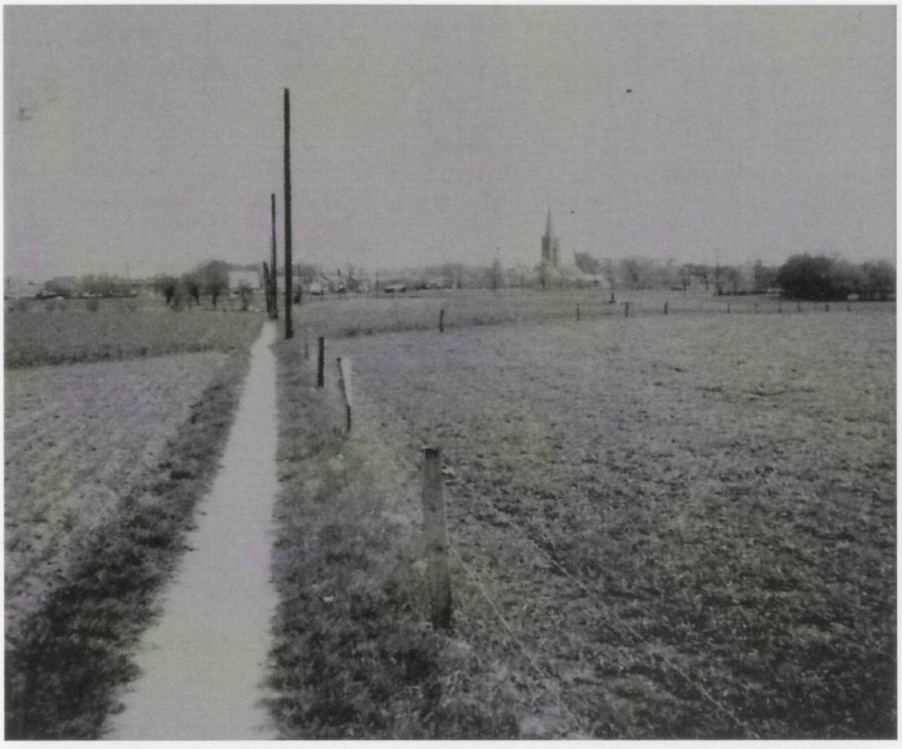

Foto links:
In de buurtschap Zwolle trof men ook nog veel onverharde wegen aan. Een bekende zandweg, een kerkpad, is de weg over het Maarsevonder, een goed onderhouden fietspad dat nog steeds in gebruik is. Huidige situatie: kijkend richting Marveld Recreatie.

Foto rechts:
Een gezicht op de hoge essen nabij Erve Te Maarssen, vanaf het Marhulzenpad, ook wel Maarssensteeg genaamd. De opname uit de maand juli van dat jaar laat de te drogen roggenschoven op deze akker zien, een strogewas dat toen nog veelvuldig verbouwd werd. Een doorblik op de buurtschap Zwolle, met op de achtergrond de Erve Te Maarssen.

Hoofdstuk 4.
De verkeerssituatie

De Markt was nog een knooppunt van buslijnen der GTW (=Gelderse Tram Wegen). De geelgekleurde bussen gingen richting Eibergen - Enschede, richting Ruurlo – Zutphen, richting Beltrum – Deventer, richting Winterswijk en richting Lichtenvoorde -Doetinchem. Er werden stop- en sneldiensten onderhouden, voornamelijk richting Winterswijk en richting Doetinchem. Elk half uur konden de passagiers vertrekken richting Enschede en richting Winterswijk. De bussen richting Lichtenvoorde en Ruurlo hadden één -uurdienst, de bussen richting Beltrum en Deventer hadden zelfs 2-uursdienst.

Foto boven: de Markt met rechts de vernieuwde pui van de firma Wissink. De GTW bus naar Winterswijk staat te wachten. De bussen richting Lichtenvoorde stonden altijd achteraan.
Foto: collectie Henny Garstenveld

Foto links: in het linker gedeelte van het huidige kantoor gevestigd van de GTW.
Foto: particulier collectie

Foto boven: de Markt van de andere kant bekeken, voor het toenmalige winkelpand van de fa. Karel Maas en de vertrekplaats van de bussen richting Ruurlo-Zutphen en Beltrum-Deventer.
Collectie: Stadsmuseum Groenlo

Foto boven: de Markt andermaal bij het inhalen van een neomist met medewerking van de paardensportvereniging De Vestingruiters.
Op de achtergrond staat de GTW - bus richting Ruurlo gereed voor vertrek.
Foto: particuliere collectie

Foto linksboven: er waren nog geen abri's of perrons aanwezig op de Markt, alleen eenvoudige gele haltebordjes aan de muur of op een paal met daarop vermeld: BUSHALTE. Zoals bij het pand van de Fa. Nijhoff.

Foto rechts boven: aan de voormalige GOLS- lijn deed alleen nog dienst als kantoorruimte voor de plaatselijke bureauhouder die allerlei landbouwzaken behartigde: Dhr. J. Roerdink uit Eefsele.

Foto boven: het stationsgebouw in 1960 al ontdaan van de karakteristieke vensterluiken.

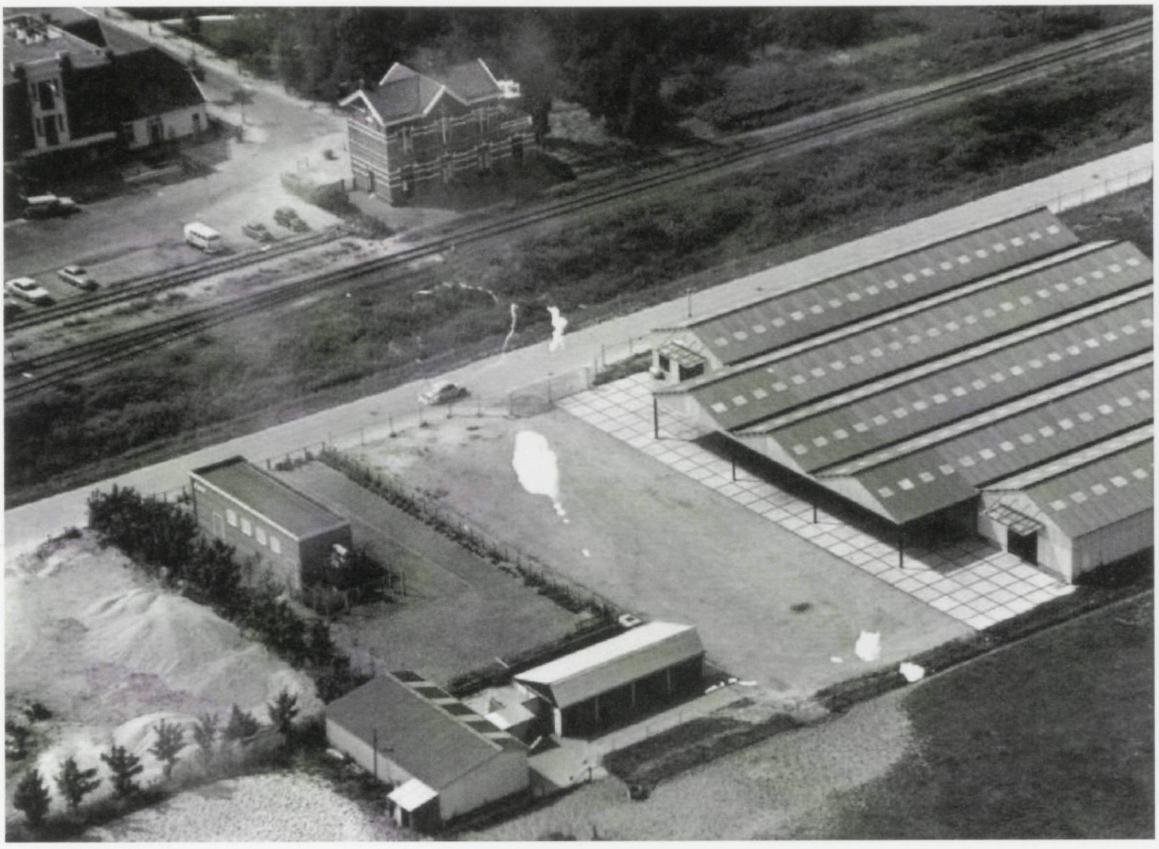

Uitsluitende goederentreinen richting Winterswijk en Eibergen passeerden dit traject 2x per dag, het personenvervoer op deze lijn was al voor de Tweede Wereldoorlog in 1937 gestaakt. Op de foto: de omgeving van het stationsgebouw met op de voorgrond de opslaghallen van de Monocon.
Foto: collectie Stadsmuseum

De belangrijkste uitvalswegen van Groenlo waren: de Nieuwestraat met de Eibergseweg, de Beltrumsestraat, de Ruurloseweg en de Borculoseweg, de Matttelierstraat, de Winterswijkseweg en de Lichtenvoordseweg.

Foto links: de Nieuwestraat overgaand in de Eibergseweg nabij de gracht. Op de achtergrond villa "Adriana" en de fabrieksgebouwen van de Grolsch.

Foto boven: de Beltrumsestraat richting Markt gezien, met links het huis van de familie Loohuis, eigenaar van de gelijknamige drukkerij. De bestrating van de Beltrumsestraat is nog uitgevoerd met zgn. kasseien (kinderhoofdjes in de volksmond genoemd).

Foto links: de befaamde hoek Frank - Schoemaker in de Beltrumsestraat, hier nog als slijterij dienstdoend van de heer Th. Verheijen. De bocht was zeer haaks, de straathoek was verstevigd met een betonnen rand afgewerkt met een ijzeren beslag om beschadigingen te voorkomen. Het karakteristieke pandje werd gesloopt in 1975. De vermeldingen op de pui van patissier en confiseur sieren thans de voorpui van de Fa. Wissink op de Markt.

Foto boven: Beltrumsestraat, Gunnewijk Manufacturen.

Foto links: de Borculoseweg in deze periode, nabij de Margrietstraat voor het huis van meester B. Overkamp met op de achtergrond de speeltuin met het gifbosje, richting Beltrum gezien.

Foto boven: woningen aan de Borculoseweg, waar later het politiebureau gebouwd is.

Foto boven: Het wat verderop gelegen hotel De Watermolen, bij de oude brug over de Slinge omstreeks die tijd.

Foto boven: het begin van de Winterswijkseweg met de afslag naar de Lichtenvoordseweg. Het gemotoriseerd verkeer wordt beheerst door een Volkswagen Kever, een Opel Kapitän en op de Lichtenvoordseweg een Heinkel-Kabine. De enig bekende persoon in Groenlo e.o. die daarin reed was J.J. Steverink, beter bekend als "Zwarte Jan" uit de Holterhoek.

Foto boven: de Ruurloseweg ter hoogte van de huizen van de familie Van Uem en de Fa. W. Sprenkeler. Fietsers beheersen het straatbeeld. De karakteristieke bomenrij is dan nog aanwezig. Rechts de bomenpartij voor villa "Welgelegen" van de familie Jaartsveld.

Hoofdstuk 5.
De industrie van Groenlo

De plaatselijke industrieën floreren goed, de brouwerij is bezig met uitbreiding van het bestaande complex. Er is nog veel textielindustrie: de Kon. Tricotfabriek Willink N.V. aan de Borculoseweg met daarnaast zich de poetskatoenfabriek de Industrie en Handelsmaatschappij M. & S. Heijmans. Op het industrieterrein "De Brandemate" achter de steenfabriek liggen de firma's Jorzo, borduurfabriek, en de fa. Lee Cooper. In de Oranjestraat is voorts nog gevestigd textielfabriek Nederland N.V., het fabrieksgebouw was eigendom van de familie Hilbers, een plaatselijk aannemersbedrijf. In de Bastionstraat zit de fa. Rutex, een naaiatelier, in een klein oud onderkomen tegenover de St. Canisiusschool.

Foto links: de Bastionstraat op de rug gezien met links het pand waarin de fa. Rutex gevestigd was, een confectie atelier waar ongeveer 10 dames werkzaam waren als modinette.

Foto boven: nogmaals de situatie rondom de Bastionstraat, nu van de andere kant uit gekeken met gezicht op de oude brandweerkazerne.

Foto boven: het pand van Lee Cooper, enigszins verscholen aan een doodlopende weg achter de steenfabriek.

Foto links: in het pand was een werkplaats voor invaliden ondergebracht, een afdeling van de sociale werkplaats Don Bosco uit Lichtenvoorde.

Foto boven: een dagje uit juni 1960. Het personeel van de Monocon: bovenaan links Jan en Anna Brockötter, uiterst rechts B. Bos. Tweede rij 4e en 5e van links Leis en Henk van Uem. Uiterst rechts: R. Bos-Zemann. Op de voorste rij uiterst rechts: Dhr. en Mevr. A. Snijder. Tweede en derde van links: Dhr. en mevr. Abbing.
De Mononocon, ook wel de kartonnagefabriek genoemd was een goede werkgever, waar in die jaren ruim 200 mensen en ook veel dames uit Duitsland werk vonden.

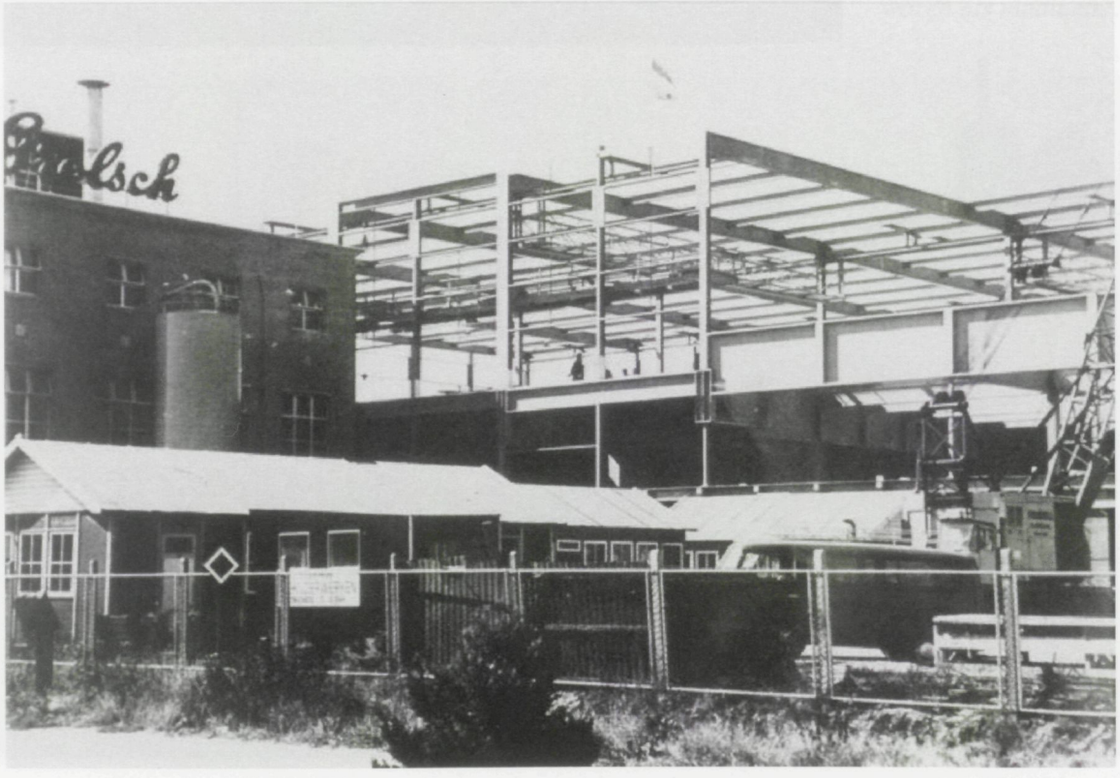

Foto boven: verreweg de belangrijkste werkgever was de bierbrouwerij die in 1960 een aanzienlijke nieuwbouw uitvoerde.

Foto rechts: het directeursechtpaar van bierbrouwerij De Klok, de heer en mevrouw De Groen.

Vele Grollenaren werkten buiten hun woonplaats in de textielindustrie van Winterswijk en Enschede, er waren speciale pendeldiensten van de GTW om hun personeel op te halen en weg te brengen.

In Enschede was een opleiding gevestigd: de hogere textielschool.

De steenfabriek F.O.W.(= Fornier Overkamp Wiegerink) is dan nog een aanzienlijke werkgever in Groenlo, men baggert nog steeds leem uit de leemputten in de buurtschap Holterhoek dat via een treintje met kiepwagentjes over een smalspoor naar de steenfabriek wordt vervoerd. Het karakteristieke kantoorgebouw van de steenfabriek FOW aan de Parallelweg. Het pand stond al op de voorlopige gemeentelijke monumentenlijst, maar viel toch in de 80'er jaren van de vorige eeuw in slopershanden. Op de voorgrond zijn de rails van de lijn Winterswijk - Neede nog zichtbaar.

Foto links: de leemputten aan de Zwolseveen-weg in de buurtschap Zwolle.

Naast de steenfabriek is de Nedap gelegen, die dan nog veel bakelietproducten vervaardigt en een ploeg thuiswerkers in dienst heeft om de producten verzendklaar te maken.
Foto boven: de Nedap met zijn karakteristieke hoge voorpui, die bij de verbouwing van deze fabriek in 2001 plaats maakte voor een nieuwe voorgevel. Op de achtergrond is de oude steenfabriek nog zichtbaar. *Foto: collectie Stadsmuseum*

De maalderijen van de fa. Huis in het Veld en van de fa. Fornier, de Groenlose Graan- en Kunstmesthandel genaamd, zijn nog volop in productie en zorgen voor een behoorlijke werkgelegenheid.
Foto: de maalderij van de familie Fornier aan de Fabrieksteeg, die later de naam Spoorstraat kreeg.

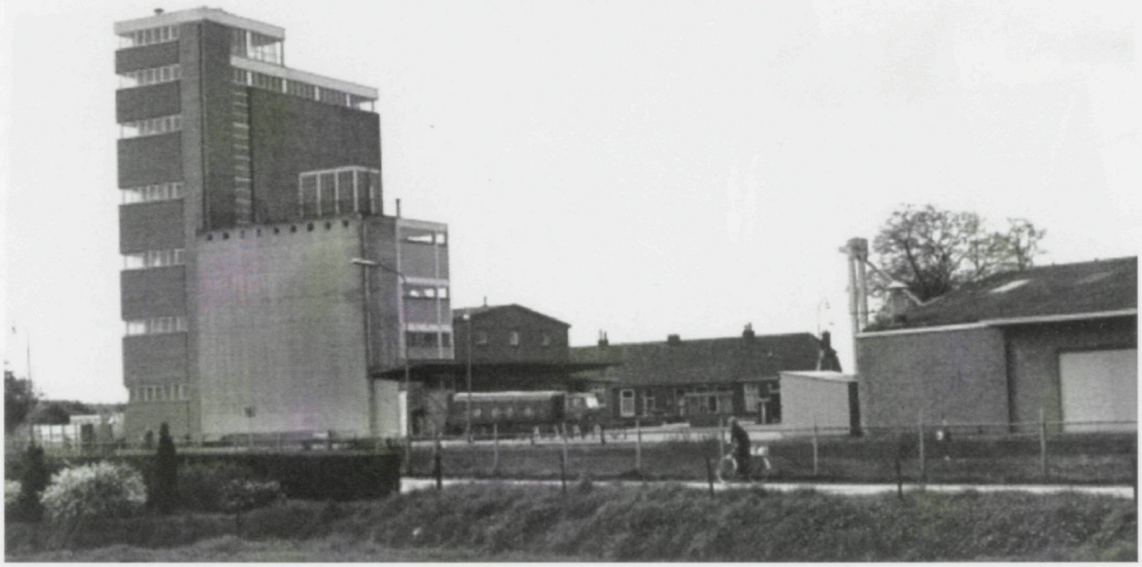

Foto boven: op de hoek van de Winterswijkseweg en de oude Winterswijkseweg liggen prominent de gebouwen van de CAVV van de ABTB.

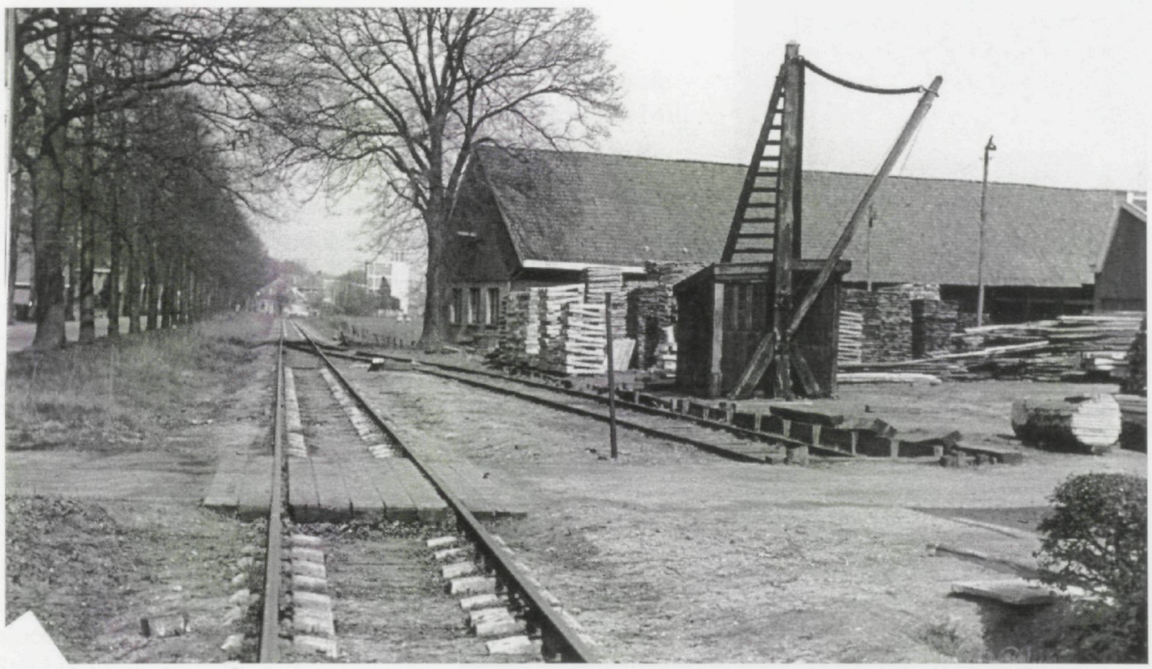

Foto boven: de houtzagerij van de Fa. Nahuis, een uniek bedrijf als stoomhoutzagerij waar dan ongeveer 20 personen in dienst zijn en geleid door de gebroeders Theo en Harrie Nahuis, heeft in april 1960 zelfs nog een eigen aftakking van de spoorlijn Winterswijk - Neede.

Foto boven: tegenover de maalderij van de firma Fornier was huidenhandel De Leeuw gevestigd. Een deel van de bebouwing was als veestal in gebruik door landbouwer, de heer J. Koster van de Ruurloseweg.

In de Notenboomstraat was ook nog een werkplaats voor mindervaliden gehuisvest, een onderdeel van de sociale werkplaats "Don Bosco" uit Lichtenvoorde.

Hoofdstuk 6
Het kerkelijk leven in Groenlo

De katholieke kerk in Groenlo beleefde nog de glorietijd van het rijke roomse leven met op door de weeks dagen 3 H. Missen en op zondag 4 H. Missen. Op zondagmiddag was er ook nog een Vesperviering om 15.00 uur en een Lof om 16.00 uur. Gedurende de hele zaterdagmiddag vanaf 15.00 was er tot 20.30 uur 's avonds gelegenheid tot privébiecht in de biechtstoelen. Er was nog maar één r.-k. kerk in Groenlo.
De parochiegeestelijkheid van de St. Calixtusparochie bestond toen uit: Deken M.J. van Dam, pastoor -deken sinds 1953, geassisteerd door 4 kapelaans, pater J. Konings s.m., dat jaar opgevolgd door pater Fennis s.m. , kapelaan J.H. Morren, kapelaan J.N. Breuking en kapelaan C. Verweij.

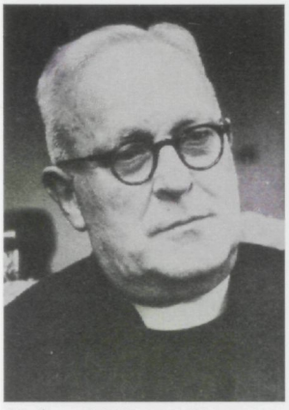

Deken M.J. van Dam

De kapelaans Verweij en Breuking

Pater J. Konings s.m.

De heren H. Koenderink en J. Platter werden dat jaar onderscheiden met de pauselijke oorkonde "*Bene Merente'*, omdat ze vele jaren een verdienstelijk zanger waren geweest in het parochieel koor.

Er werd een actie opgestart ter ondersteuning van de missie van de Grolse father Kiens (foto rechts) van de orde van Mill Hill, die in Afrika in Kenia als missionaris werkzaam was.

De parochie St. Calixtus mocht dat jaar maar liefst 4 neomisten, nieuwe priesters, pastores zouden we nu zeggen, verwelkomen: Pater A. Gelinck van de congregatie van de SVD van de Winterswijkseweg, droeg op 24 april zijn 1e plechtige Mis op de in de St. Calixtuskerk. Hij was op 31 maart 1960 in Teteringen tot priester gewijd. Later vertrok hij naar de missie in Ghana in Afrika. Pater Gelinck is thans nog werkzaam in het moederhuis van zijn congregatie in Steyl (L).

Foto rechts boven: De begroeting van neomist Gelinck aan de parachiegrens, ditmaal aan de Bisschop Philip Roveniusstraat met links burgemeester Jhr. Mr. E.M. van Nispen tot Pannerden

Pater H.t e Maarssen ook van de congregatie van de SVD uit de buurtschap Zwolle droeg op 21 mei 1960 zijn eerste H. Mis op in zijn parochiekerk. Hij was op 20 maart van dat jaar tot priester gewijd. Als bisschop te Maarssen is hij is thans nog werkzaam in Irian Jaya in Indonesië.

Foto boven: neomist H. te Maarssen wordt ingehaald en toegesproken in rijmvorm door een bruidje. Deze opname werd gemaakt nabij de gasfabriek op de kruising Lichtenvoordseweg – Oude Aaltenseweg. Foto: particuliere collectie

Neomist V. Zemann (foto boven) uit de Notenboomstraat van de wereldheren droeg op 31 juli 1960 zijn eerste H. Mis op. Hij was op 24 juli van dat jaar in Utrecht tot priester gewijd. Momenteel is pastor V. Zemann nog werkzaam in Doetinchem en omgeving. Foto: Particuliere collectie

Pater Th. Koster uit de buurtschap Hartebroek van de congregatie van de Maristen was de 4e neomist dat jaar in de parochie. Hij was op 29 september dat jaar in het klooster "Loreto" (foto onder) tot priester gewijd. Pater Koster droeg op 2 oktober 1960 zijn eerste H. Mis op in zijn parochiekerk. De mis werd gecelebreerd door o.m. Deken Van Dam, pater Roelofs s.m., pater Elfrink s.m. en Dr. Berends van het seminarie Dijselburg. Hij zou later naar de missie vertrekken in Nieuw Caledonië, waar hij stierf op 8 maart 2002.

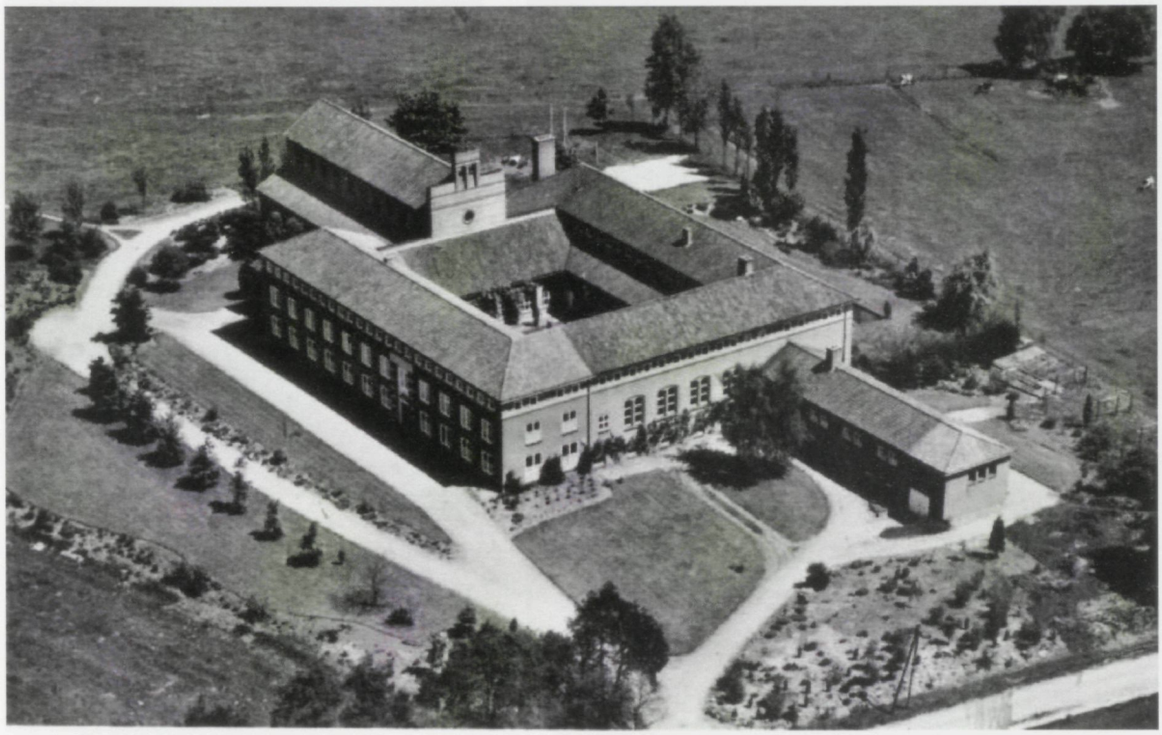

Foto boven: neomist Th. Koster s.m. te midden van zijn ouders en daartussen burgemeester van Nispen tot Pannerden bij het inhalen op zijn ouderlijke woning in het "Hartebroek" op zaterdag 1 oktober 1960. *Foto: particuliere collectie*

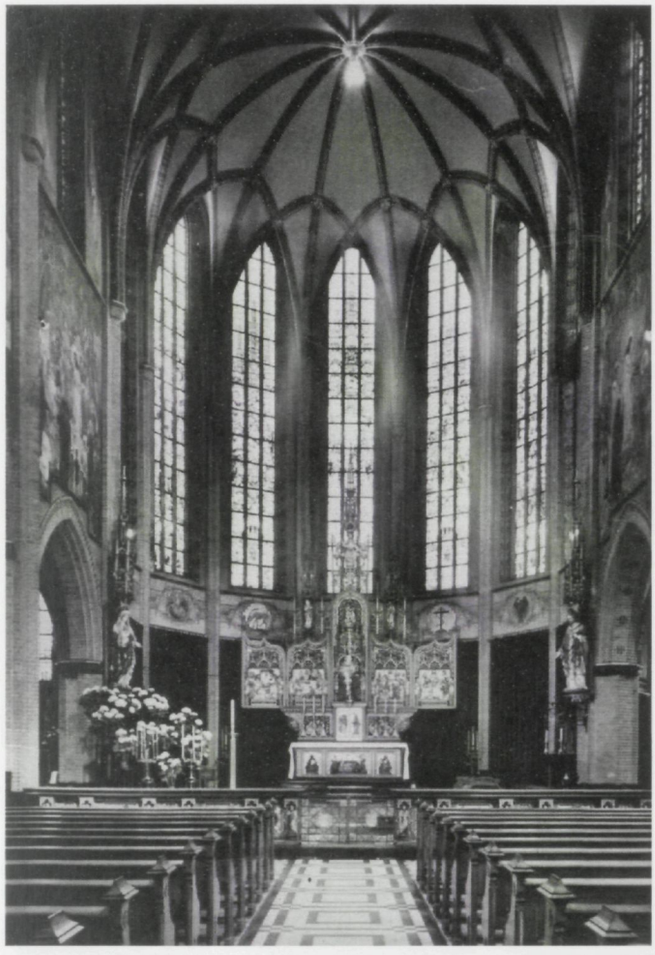

Foto links: Het interieur van de St. Calixtuskerk in het jaar 1960. De foto werd als geschenk van de parochie gegeven aan de kinderen die dat jaar hun Plechtige H. Communie, de hernieuwing van de doopbeloften, aflegden.
De muurschilderingen van J. Colette achter het hoofdaltaar zijn dan nog goed waarneembaar.

Foto boven: de oorspronkelijke plaats van het oorlogsmonument, thans verplaats naar de locatie Nieuwstad.

Foto links boven: Bij de N.H. gemeente was Ds. Haspels al 12 ½ jaar als predikant werkzaam en stond niet alleen bij de Nederlandse Hervormde Gemeente maar ook in de maatschappij in aanzien door zijn nevenfunctie bij de kinderbescherming en door zijn positieve houding ten opzichte van de gehele Groenlose bevolking gedurende de Tweede Wereldoorlog.

Foto rechts boven: het interieur van de Oude Calixtuskerk op de Markt

Foto links: de Zaeihuve diende in die periode vaak als noodkerk, ook het kerkelijk jeugdwerk vond er haar onderkomen.
Foto: SARA Doetinchem

De Nederlandse Israëlitische gemeenschap was erg klein geworden in deze naoorlogse periode. Ze bestond uit de families Maas, we kennen fa. Karel Maas op de Markt en de fa. Ph. Maas in de Kevelderstraat, de familie I. Heijmans, die een fabriek beheerde in de Kevelderstraat waar men Grolse wanten produceerde, de familie M. Mendels uit de Nieuwstad, die als veekoopman zijn brood verdiende en de familie Heijmans woonachtig op villa "Casa Cara", eigenaren van de poetskatoenfabriek op de Borculoseweg. Zij hadden een broer die woonde aan de Mattelierstraat en ook dit bedrijf actief was.

Foto boven en onder: wat ons rest in Groenlo aan Joodse cultuur is deze begraafplaats, een gemeentelijk monument aan de voet van het Noorderbastion. De laatste begrafenis die daar plaats vond was de begrafenis van mevrouw Mendels –de Beer in 2005.

Foto boven: de tot 3 woonhuizen omgebouwde synagoge aan de Schoolstraat, omstreeks 1960.

Foto boven: Bernard ter Horst, gemeentearbeider, met op de achtergrond de voormalige synagoge en gezicht op de Barakkenplaats.
Foto: E.M. Smit

Hoofdstuk 7.
Het culturele leven in Groenlo

Het culturele leven van Groenlo, dat nog sterk verzuild was in die jaren, speelde zich voornamelijk af in het naast de kerk gelegen parochiehuis "St. Joseph" en in de plaatselijke horecabedrijven: Hotel "De Pelikaan", Hotel "De Moriaan", Hotel de Pauw en café Wed. A .Meijer aan de Lepelstraat.

Verenigingen die regelmatig van dit parochiehuis gebruik maakten waren:

- de Groenlose bioscoop
- accordeonvereniging "Con Brio"
- K.A.B. kreeg dat jaar een nieuwe voorzitter in de persoon van Th.(Dorus) Gelinck, een groot inspirator voor de plaatselijke vakbeweging
- de Vincentiusbibliotheek
- De J.B.B.(de Jonge Boeren Bond) en de J.B.T.B.(de Jonge Boeren en Tuinders Bond), een jongerenorganisatie uit de agrarische sector hield jaarlijks haar Kringdag, een ontmoetingsdag voor alle omliggende afdeling uit de buurtparochies met toneel, dans en optredens in het parochiehuis. Voorzitter van de afdeling Groenlo was Joop te Bulte uit Eefsele.
- De textielbond St. Lambertus die dat jaar tevens haar 40-jarig bestaan vierde
- De boerinnenbond stond onder leiding van mevr. Groot Kormelink-Klein Bouwhuis.

Foto rechts: parochiehuis

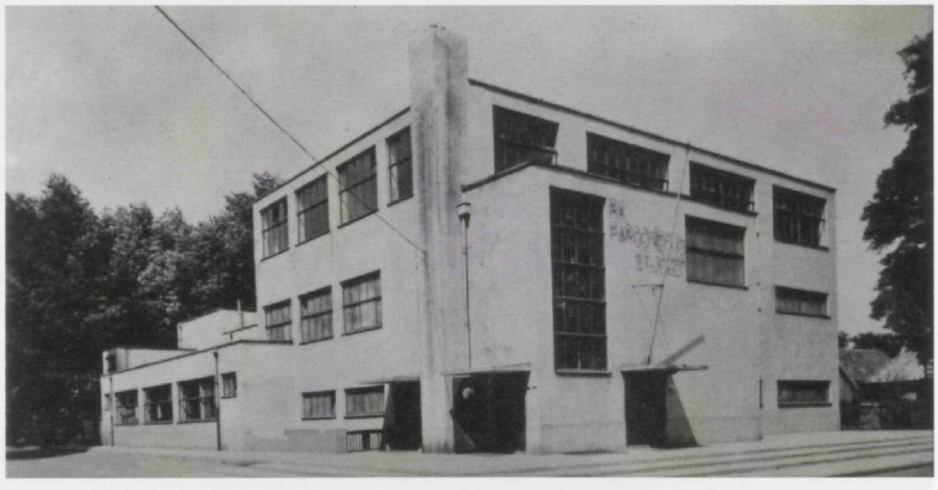

Foto links: drie Con Brio vriendinnen: Doki Haarman, Agnes Stortelder en Ria Roerdink uit de Groeneweg

Mannenzangvereniging "Inter Nos", die zorgde tevens voor een optreden van het befaamde Ettens Mannenkoor. Het koor hield dat voorjaar een uniformen actie door middel van de verkoop van ballpoints.

Foto boven: mannenzangvereniging "Inter Nos" tijdens een openluchtoptreden in de muziekkoepel op 14 augustus 1960. Het koor werd ondersteund door een meisjes- en jongenskoor. Later die avond werd de dag feestelijk afgesloten met dansorkest "The Funny Larks".

Bovenste rij: 1e links: Hans Konings, daarnaast Jaap Peerdeman, de 4e persoon is Jan Wallerbosch, 6e persoon de heer H. Snijders, 8e persoon is de heer B. Lichtenberg, De 8e persoon van rechts: de heer G. ten Bruin, 6e persoon van rechts opa Koenders, 4e persoon van rechts Antoon Frank, thans erelid.

Tweede rij: 2e van links de heren Cuppers, H. Huyskes en Frank, thans erelid.

Hoofdstuk 8.
Het onderwijs in Groenlo

Groenlo bezat toen 2 kleuterscholen en 4 lagere scholen die allemaal binnen de grachtengordel stonden: 2 jongensscholen: de St. Canisiusschool aan de Nieuwestraat met als hoofd J. W. Dietz, de St. Aloysiusschool aan de Maliebaan met als hoofd B. Pothof, de St. Jozefschool voor meisjes die geleid werd door en soeur Brigida en de Protestantse school met als hoofd A. van Schaijk, die dat jaar zijn 40-jarig dienstjubileum vierde.

Foto boven: het team van onderwijzers en onderwijzeressen van de St. Canisiusschool voor de oude ingang van de school. V.l.n.r.: meester Jac. Nelissen, meester G. Tubbing, juffrouw W. Nijland, meester J.W. Dietz, hoofd der school, juffrouw L. Groot Bruinderink, meester J. Klein Goldewijk en meester W. Vos.

Foto links: de St. Aloysiusschool, de jongensschool aan de Maliebaan, waarin de jongens zaten wiens achternaam begon met de letters M t/m Z. Hoofd van deze school was meester B. Pothof. De andere leerkrachten aan deze school waren o.a.: meester Rouw, juffrouw Vreuls, meester Tinneveld, meester van Winssen. De school met het bijbehorende gymlokaal werd afgebroken in 1976.

De St. Jozefschool voor meisjes aan de Lievelderstraat. De lagere school had maar liefst 12 klassen geleid door de zusters van Rosendaal, Soeur Brigida, Soeur Josine, Soeur Martha gaven daar les.

Daarnaast waren er een aantal onderwijzeressen werkzaam: juffrouw Zegelink, juffrouw Beckers, juffrouw Koenderink, juffrouw Raben, juffrouw Weusten, mevrouw Hensen-Hulshof uit Lichtenvoorde viel regelmatig in.

De buurtschappen Voor- Beltrum en Zwolle hadden een eigen lagere school die gemengd waren: de St. Willibrordusschool in Voor Beltrum met als hoofd Dhr. Stoffels en de St. Ludgerusschool in Zwolle met als hoofd de heer B. Overkamp.

Later in dat jaar vond de aanbesteding en de verbouw van de Canisiusschool plaats, waarbij aan de voorgevel 2 nieuwe lokalen werden aangebouwd en de karakteristieke oorspronkelijke gevel uit het g verdween. Tijdens de verbouw vonden de hoogste klassen elders onderdak om les te krijgen in het voormalige Hotel "Het Wapen van Gelderland" en in het pand van de voormalige Franse school aan de Gasthuisstraat waar nog 2 lege lokalen aanwezig waren.

Foto links: café het wapen van Gelderland, net voor de afbraak, rechts het voormalige winkelpand van de fa. Platter.

Foto rechts: de ingebruikname van de verbouwde Canisiusschool, receptie in de hal, we zien deken M.J. van Dam, de inspecteur, de heer J.P.J. de Groen en burgemeester Jhr. Mr. E.M. van Nispen tot Pannerden, juni 1960.

De katholieke kinderen gingen naar de kleuterschool aan het Schralenstein, geleid door de zusters van Roosendaal onder leiding van Soeur Victoria en Soeur Selma.
De protestantse kinderen hadden een kleuterschool ondergebracht in het gebouw van "Den Angang " in de Notenboomstraat.
Het voorgezet onderwijs kreeg gestalte op de R.K.Huishoudschool "St. Martha", ook geleid door de zusters van Roosendaal aan de Nieuwstad onder leiding van Soeur Flavina die dat jaar opgevolgd werd door Soeur Consolata, en op de MULO die vanuit het parochiehuis naar een nieuw onderkomen waren getrokken aan de Papendijk. Het hoofd van deze school was Dhr. A. Wijnen.

Foto boven: gezicht op het kooklokaal van de huishoudschool "St. Martha" aan de Nieuwstad.

Daarnaast was de Mater Amabiliusschool in Lievelderstraat een soort onderwijsinstituut voor meisjes die nog gedeeltelijk leerplichtig waren en daar een aantal dagen een soort vormingsonderwijs ontvingen. Het instituut, dat gehuisvest was in de Bakkersschool in de Lievelderstraat, stond onder de leiding van mevrouw Groot Kormelink - Peters.

Foto rechts:
mevrouw M. Groot Kormelink - Peters, 1908-2000

Het pensionaat, ook onder leiding van de zusters van Rosendaal, eigenlijk genaamd het Genootschap tot Opvoeding, had een regionale functie. De school gaf les aan meisjes, meestal uit middenstandsmilieus De school leidde op tot een MULO-diploma, die intern bleven wonen. Bovendien werd er in dat jaar een nieuwe Middelbare Landbouwschool van de ABTB geopend aan de Bernard van Galenstraat, een landbouw - winterschool, in de zomer waren de leerlingen op stage op diverse bedrijven in het gehele land in de wintermaanden werd er alleen les gegeven. Als directeur was Ir. Miedema aangesteld. Groenlo was erg trots een katholieke middelbare school in haar midden te hebben in de vorm van de R.K.H.B.S. "Marianum", gesticht in 1948 en geleid door paters Maristen. In 1960 beschikte men over een goed uitgerust schoolgebouw dat zijn oorsprong had gevonden in de oude villa van de paters, gecombineerd met barakken op het terrein erachter. Pater- directeur was pater van Benthem s.m.

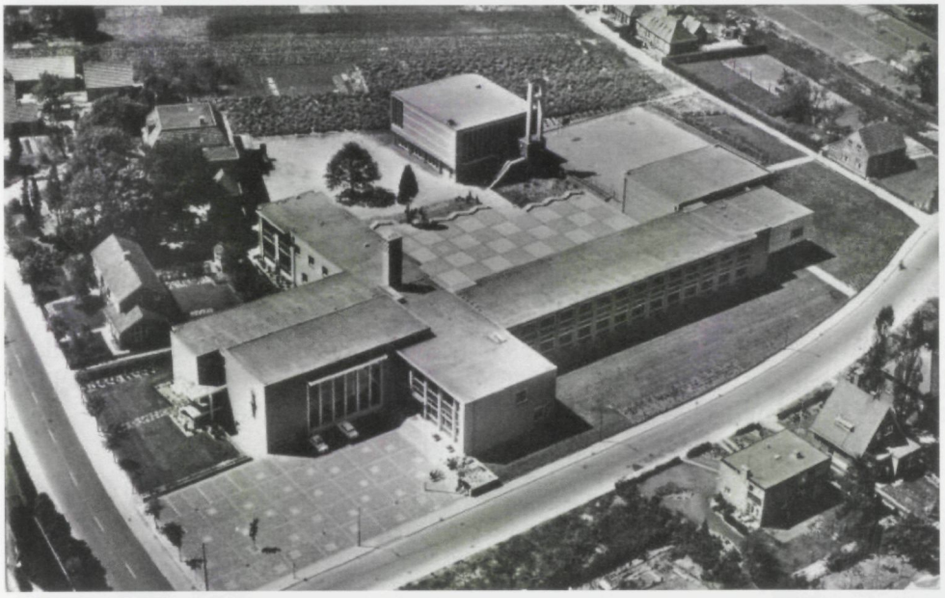

Foto links: de R.K.H.B.S. na de voltooiing van de nieuwbouw.

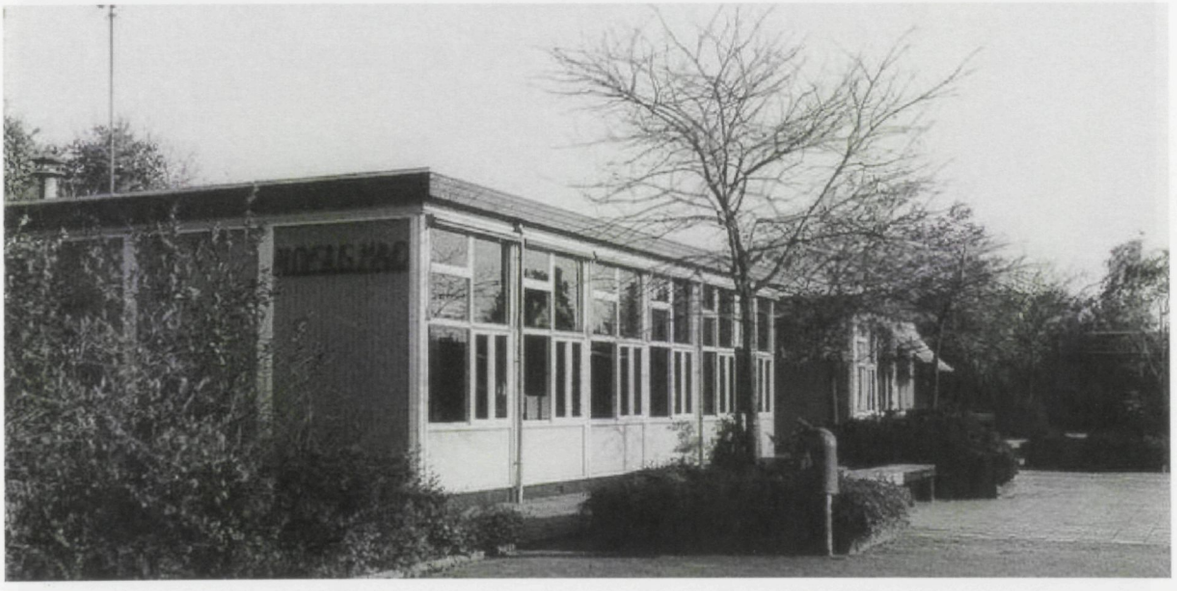

Foto boven: St. Aloysius Mulo aan de Papendijk.

Hoofdstuk 9
De gezondheidzorg

In 1960 had Groenlo 3 huisartsen te weten:

1. Dr. E. Hoying, hij had zijn praktijk in de Notenboomstraat.

2. Dr. Smit, later op 1 februari 1960 opgevolgd door zijn schoonzoon Dr. Oosterholt. Zij hielden beide praktijk in het pand aan de Lievelderstraat 46.

3. Dr. P. Th. J. de Groen, die in 1957 als de 3e huisarts was gekomen en zich aanvankelijk vestigde in een woonhuis in de Spinolastraat en later het huis van de familie Tubbing kocht aan de Ruurloseweg.

Er was slechts 1 tandarts aanwezig: tandarts Schoemaker in de Beltrumsestraat.
Hij was ook als schooltandarts werkzaam op de vrijdagen kwam hij de scholen langs.

Daarnaast kwam de schoolartsendienst van de kring Wisch op de lagere scholen om de kinderen jaarlijks te onderzoeken.

In 1960 werkten er nog 25 zusters van Boxmeer in het St. Vincentiusgasthuis. Verder nog 35 verpleegsters en andere medewerkers. Aan het ziekenhuis waren als medisch specialist verbonden: Dr. De Hesselle, chirurg, Dr. Nielander, internist en Dr. Van der Bijl als kinderarts. Andere specialisten uit Winterswijk en Zutphen kwamen er wekelijks spreekuur houden. Behalve ziekenhuispatiënten waren er ook nog pensiongasten in het St. Vincentiusgasthuis tot omstreeks 1965.Er kwam toen een andere huisvesting in het bejaarden -en verpleeghuis "De Molenberg". De achterzijde van het St. Vincentiusziekenhuis, stak men de gracht over dan kwam men in de tuin van het ziekenhuis waar allerlei groentes werden verbouwd t.b.v. de keuken van het ziekenhuis. Ook dreef men er een kleine boerderij bij die geleid werd door de heer Rikken. Kinderen beneden de 12 jaar mochten niet op bezoek, alleen kijken naar de patiëntjes op deze veranda. De zusters van Boxmeer hadden daarin duidelijke regels opgesteld als het om bezoek ging.

Foto boven: St. Vincentiusgasthuis

Foto boven: zicht op het kinderpaviljoen
Foto onder: kinderpaviljoen, kapel en de afdeling ziekenhuis,
de voorloper van het latere bejaardencentrum

Foto boven: voorgevel van het St. Vincentiusgasthuis. Op het bord aan de muur stonden de namen van de specialisten vermeld met de dagen waarop ze spreekuur hadden.
Voor een afspraak of een bezoek aan de specialist moest men om een het gebouw heen naar de kelderverdieping. Daar was de spreekkamer gelegen.

Daarnaast was voor de maatschappelijke dienstverlening het Sociaal Charitatief Centrum van de grond gekomen onder leiding van mej. Schelbergen. Zij regelde de benodigde gezinshulp in Groenlo.

Hoofdstuk 10
De sport

Foto boven: De grootste voetbalclub in Groenlo S.V. Grol / Grol 1 kampioen in de vierde klas KNVB.

Zittend: Johan Koehorst, Jan Gunnewijk, Theo Bernds, Jopie Koenders en Jan Stortelder

Staand: Eduard Smit, Hans Tops, Toon van Schaijk, Jaap Kwakkel, Henkie Blanken, Theo Kaak, Theo Kaak, res. Keeper, Frans Blanken, Bernard Kuipers en T. Stoverink, elftalleider.

Foto links: de meisjesgroep van gymnastiekvereniging "Rap en Snel" met hun leider G. Bekkenutte op een toernooi in Etten. Dit toernooi was een kringdag van de K.O.G.(de Katholieke Oostgelderse Gymnastiekbond).De aspirantengroep in de leeftijdscategorie t/m 16 jaar behaalde een eervolle 3e plaats.
Op de foto staan: onderste rij v.l.n.r.; Margret Wouters, Farry Wijnen, Ans Roerdink, Lidy Penterman Bovenste rij: Ineke Emaus, Maria Emaus, Gerrit Bekkenutte en Rikie Emaus.

Foto's boven en links onder: zomers vertier op het openluchtbad "De Bempte". Foto links onder: vooraan achter de zandbak het eerste bad, dan het tweede bad, vervolgens het 1,40 bad en achteraan het diepe. De jongen met de bal is André te Bogt. Staande 2e van links: Stef Lindner uit de Bernardstraat. Zwembad "De Bempte" bestond dat jaar. Hoofdbadmeester was toen C. Swaerdens, de opvolger van badmeester Andringa.

Op de foto rechts onder: badmeester W. Andringa en zijn vrouw, jarenlang kassière op het zwembad.
Foto: particuliere collectie

Hoofdstuk 11
Markante figuren

Een vaste verschijning in het Grolse straatbeeld was nog de stadsomroeper Willem Nieuwenhuis (foto rechts) uit de Beatrixstraat, 1886-1978, die bijna wekelijks te horen was bij de afkondigingen met o.a. vrijbankvlees verkoop aan het plaatselijk slachthuis of een aankondiging van een muziekevenement in de muziekkoepel. Later werden deze aankondigingen overgenomen door de geluidswagen van de Fa. B. Emaus.
In het winkelbestand had je nog een paar opmerkelijke handelaren, die nog als petroleumventer hun beroep uitoefenden. In de Lepelstraat zat een petroleumhandelaar: Dorus Theissen en op de hoek van de Achterstraat /Deken Hooymansingel, toen nog Tramstraat (in de volksmond achter d'n tram genaamd) zat petroleumhandel Hendriksen. Petroleum werd nog slechts door enkele huishoudens gebruikt als brandstof voor een klein kacheltje in de keuken of bijkeuken of als brandstof in een petroleumstel om op te koken of de kookwas te doen. Bijna alle huishoudens waren aangesloten op gas, het zgn. stadsgas dat afkomstig was van de gasfabriek aan de Lichtenvoordseweg. Als er een storing optrad diende men daar te vervoegen.

Foto boven: de gasfabriek ooit gebouwd in het jaar 1908, gesloopt in 1965

Foto links:
Een markant figuur:
Willem Oldenkotte,
Foto: E.M. Smit

Foto: De laatste stadsboer midden in Grolle:
Willem Anten, uit de Rabeldersteeg, 1903-1995

Foto links boven: Bernard Weevers, † 6 -4 -1976, 90 jaar oud, wonende aan de Ruurloseweg, hier geportretteerd in zijn stamcafé Kras. Hij was vrijetijdshovenier en maaide bunders gras met zijn zeis bij diverse Grollenaren.

Foto rechts boven: het orkest van de gebroeders Bekkenutte, een favoriet orkest tijdens de Grolse kermis en tijdens de Meimarkt.

Foto boven: Diny Snijders was het eerste meisje uit Groenlo, dat op televisie verscheen. Op 19 maart 1960 mocht zij, na een auditie, optreden in de AVRO' weekendshow, van de onlangs overleden artiesten Rijk de Gooyer en Johnny Kraaijkamp. In die show trad tevens op de Engelse popster Petula Clark.

Foto boven: deze weide aan de Halve Maanweg, werd aangeduid als de zgn."Menno van Coehoorn-gronden", naar de stichting die deze historische objecten tracht te beschermen. Hier is dit perceel nog door één van de stadsboeren in gebruik. Toch vond de gemeente in 1960 dat de grond bebouwd mocht worden voor de uitbreiding van de kartonnagefabriek " MONOCON". Tijdens de jaarlijkse kermis werden op dit terrein de kinderspelen gehouden.

Foto onder: een langzaam verdwijnend fenomeen: de streekdracht. V.l.n.r.: de dames G. Brinke, L. ten Brinke -Brinke, M. Brinke - Nijenhuis en J. Schilderinck - Maarse tijdens een bruiloftsmaal in zaal "De Pelikaan"in Groenlo. De eerstgenoemde personen woonden de buurtschap Hartebroek op erve "Gunnink" en waren de laatste vrouwen die je omstreeks 1960 zondags in streekdracht nog in de kerk zag zitten.

WAT GEBEURDE ER IN HET JAAR 1960?

Januari: ons land werd geteisterd door langdurige regenval in het begin van dat jaar, gevolg overstromingen van talloze beken en rivieren. Het zwaarst werd tuindorp Oostzaan, ten noorden van Amsterdam, getroffen. Een hele woonwijk verdween nagenoeg door het hoge water. Ook Groenlo en omgeving kregen een aandeel mee in die zin dat het riviertje de Slinge de hoeveelheid water lang niet kon verwerken en op talloze plaatsen buiten zijn oevers trad. Ook grote delen van de buurtschap Hartebroek, waar de Slinge doorheen meanderde en delen van Voor-Beltrum kwamen blank te staan. De Ruurloseweg, waar de Slinge parallel aan liep, was een tijd lang afgesloten. De kinderen uit die buurtschappen konden slechts per omwegen de lagere scholen in Groenlo bezoeken. Ook de gracht trad buiten zijn oevers: Maliebaan, Nieuwestraat en het Laantje van Lasonder hadden met hoog water te kampen evenals de Notenboomstraat die dat verschijnsel al vaker meegemaakt had. Het katholiek Missietoneel gaf op 24 januari haar jaarlijkse uitvoering in zaal "De Pelikaan". S.V. Grol hield haar fancy fair in zaal "De Moriaan".De opbrengst van een andere fancy fair kwam ten goede aan pater Kolkman in Kameroen en aan Soeur Angele Kolkman in Suriname. De St. Ludgergroep vierde haar 25-jarig bestaan. Er werd een historisch stadspel opgevoerd van Spaansen tegen Staatsen.

Februari: ofschoon er nog geen carnavals-vereniging was (De Knunnekes werd pas 4 jaar later opgericht), werd er toch al behoorlijk Carnaval gevierd in ons stadje, vooral de Limburgse carnavalsclub " Oet en Thoes ", een initiatief van o.a. Dhr. de Jong van de Stationslaan, en Dhr.L. Franssen, had heel wat georganiseerd in "Hotel De Pelikaan". De muzikale omlijsting nam het orkest "The Moodchers" voor haar rekening. Wel bestond de KMVJ, de katholieke jonge middenstands-vereniging, die een eigen prins koos: prins Jan IX. Ook de Mater Amabilisschool vierde carnaval. Als prins trad op prins Herman I (Bakker).

Foto boven: de gracht nabij de Maliebaan.

Foto links: het hoge water trof ook erve Marvelman van de familie Bomers aan de Elshofweg.

Maart De Stille Omgang, die jaarlijks in de maand maart plaatsvond naar Amsterdam, werd goed bezocht, maar liefst 11 personen uit Groenlo namen deel aan deze nachtelijke bedevaart naar het Mirakel van Amsterdam. De bedevaart ging per trein vanuit Lievelde, waar eerst in de avonduren het lof werd bijgewoond. S.V. Grol werd kampioen in de vierde klasse op 12 maart 1960, de wedstrijd Grol -DVC had als eindstand 5-2. S.V. Grol werd daarmee ruimschoots kampioen 0 jaar geleden. Van Schaijk en H. Blanken waren de topscoorders in deze promotiewedstrijd.

April :op 30 april, Koninginnedag, vierde men in het hele land de 51e verjaardag van koningin Juliana. Het was voor menigeen een vrije dag, zo ook voor de schooljeugd van de Grolse lagere scholen: te weten de St. Canisiusschool, de St.Aloysiusschool, de St. Jozef meisjesschool en de Protestantse school. De traditie in die jaren wilde dat de schoolgaande kinderen naar het terrein van de Maliebaan togen. Daar gaven de verschillende scholen hun beste zangkunst te horen in de vorm van aubades voor H.M. in de muziekkoepel. De herinnering zegt mij dat de kinderen van de Protestantste schoolerg feestelijk voor de dag kwamen: naast de vaste liederen die elke school ten gehore gaf, toonden zij ook allerlei volksdansjes. Alle kinderen hadden die morgen iets van oranje op en werden dan na afloop van de aubade getrakteerd. Daarna had men vrij. Het verdere programma was in Groenlo erg sober, alleen de Leo Harmonie, afgewisseld om het jaar met de Burgerharmonie, hield een muzikale rondgang. Van veel gebouwen hing de vlag uit. De zondag daarna werd in de Hoogmis in de St.Calixtuskerk het Te Deum ter ere van de koningin gezongen.

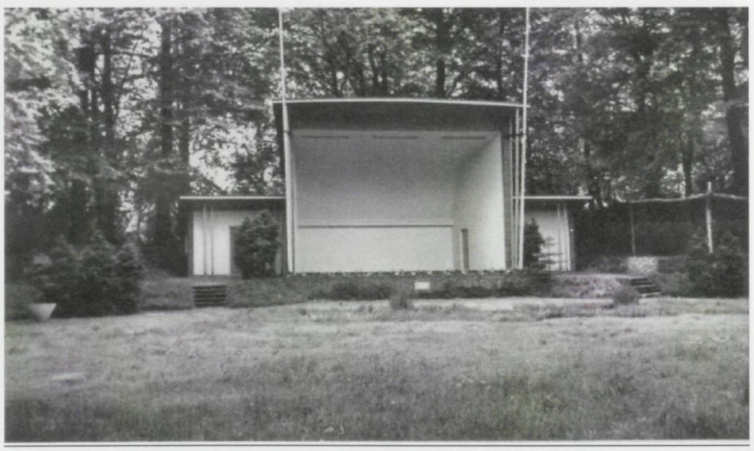

Foto boven: de muziekkoepel in 1960

Mei Deze maand stond in het teken van de herdenking van 15 jaar bevrijding. Er werd ruimschoots aandacht aan geschonken met een tentoonstelling in de etalage van de fa. Te Lintelo. Er was een voetbalwedstrijd tussen Grol en Grolse Boys, door Grol gewonnen met 7-2.Op de Maliebaan stond een feesttent. Voor de kinderen was er een kinderbal, voor de volwassenen was er dansmuziek o.l.v. de boerenkapel "De Knolle". De JBTB liet zich van zijn beste kant zien met diverse volksdansen.

Juni: op 25 juni werd de jaarlijkse tocht voor "Ouden van dagen" georganiseerd, het comité onder voorzitterschap van Th. Groot Bruinderink, had als bestemming gekozen Berg en Dal, het park Tivoli, Nijmegen en omgeving. De eerste rustplaats was Didam, de tweede rust was in Keppel. De organisatie die in handen was van de VVV "Groenlose Bloei" kon maar liefst 250 deelnemers begroeten. Ook inwoners uit de buurtschap Zwolle gingen dat jaar voor het eerst mee op reis.
Op zondag 26 juni vond op het kerkplein de kerkzegening plaats. Ruim 300 voertuigen, auto's, motoren en scooters ontvingen deze zegening die georganiseerd was door de St. Christoffelvereniging die om de 3 jaar gehouden werd.
De boerenkapel "De Knolle" hield een muzikale rondgang om gelden in te zamelen voor het uniformen fonds van de Leo Harmonie.

Foto's: collectie E.M. Smit

Juli: in deze zomermaand werden nog eens een groot aantal panden in het buitengebied opgesloten op de waterleiding van de W.O.G.(= Waterleidingbedrijf Oost Gelderland). Een drietal afgelegen panden werden als onrendabel aangemerkt en moesten nog geruime tijd wachten op hun aansluiting.

Augustus: de jaarlijkse kermis vond plaats in het weekend van 21,22 en 23 augustus. De voorzitter van het kermiscomité was G. Hilbers, de aannemer. Er werd initiatieven genomen om de optocht met een bloemencorso uit te breiden, succesvol was het echter nog niet. De befaamde volkspelen werden uitgebreid met een singelloop voor jongens tot 16 jaar. Winnaar op dit onderdeel werd Ferry Froeling. Zijn vader, Th. Froeling (foto rechts), werd dit jaar de schutterskoning. Jopie Reijrink won het ringrijden per fiets.

Foto boven: de draaimolen stond dat jaar opgesteld aan het Europaplein.
Foto: collectie J. Hubers

September: inhalen van neomist Th. Koster s.m. uit het Hartebroek. De fa. Ars in de Lepelstraat heropent haar vernieuwde winkel en in de Nieuwestraat komt een nieuwe bloemenzaak die door Dhr. de Wilde wordt gerund.

In de muziekkoepel wordt door de Burger Harmonie een groots muziekconcours gehouden in het weekend van 9,10 en 11 september. Maar liefst 20 muziekkorpsen uit de Achterhoek doen hieraan mee.

Oktober Op 20 oktober 1960 deden alle kinderen van de lagere scholen van Groenlo, Zwolle en Voor-Beltrum hun Eerste Communie in de St. Calixtuskerk. *Op de foto links onder staat Marita Lansink in haar feestkledij.*

Foto rechts boven:
Het echtpaar Theissen-Lorijn uit de Goudsmitstraat vierde haar gouden huwelijksfeest.

November: de aanbesteding van het melkfabriekje aan de B. Philip Roveniusstraat werd een feit. Er werd een woonhuis met winkel en een uitgiftestation voor melk gebouwd. Filiaalhouder werd Dhr. F. Berentsen uit Beltrum afkomstig. De fa. Frank mocht de bouw uitvoeren.
Op 11 november werd het traditionele Sunte Matten gevierd door de Grolse kinderen, die zingend met uitgeholde mangels langs de deur gingen.

December
Aan de Zwolse kant van Groenlo stond alles blank ten gevolge van de overvloedige regenval. Boerderijen liepen onder en de Hongaarse varkenshouderij Jolsvai (foto rechts) moest evacueren.

Geraadpleegde bronnen en literatuur:

"Verleden van Nederland", G. Mak, J. Bank, G. van Es, P. de Rooy en R. van Stipriaan.

De jaren '60, J. Botermans, W. van Grinsveen.

Het aanzien van een millennium, W. Velema, Th. J. J. van Baar.

Samen met mijn vader, die we deden in de jaren vijftig, J. Bouvé, A. Groening.

Momenten van herinnering, Nederland na 1950, C. van der Heijde.

Thuis in de jaren '60, dagelijks leven in een roerige tijd deel I en II, P. Boer en F. ten Have.

Kroniek van Groenlo, W.P. Vemer

Diverse jaargangen van de Gelderse Bode.

Diverse jaargangen van De Gelderlander.

Afbeelding boven: reclame uit de VVV folder uit 1960

Eerder verschenen uit de reeks Grols Verleden

GROLS VERLEDEN NR 1
JAARGANG 1, april 2001

- Herinnering aan een in 1938 verdwenen oud saksisch boerderijtje
- Maria Wiecherink, slachtoffer van gebeurtenissen en omstandigheden
- Het bakkersvak bij bakkerij Tops rond de eeuwwisseling en de twee wereldoorlogen

GROLS VERLEDEN NR 2
JAARGANG 1, november 2001

- Steenfabriek Groenlo

GROLS VERLEDEN NR 3
JAARGANG 2, mei 2002

- Jan Rouwmaat en Scapino?
- Het Grolse stationsgebouw en de plaatselijke bureauhouder, Jan Roerdink, in de oorlogsjaren
- De vestingstad Grol, de geschiedenis van de vestingwerken van Groenlo (vervolg)
- Bakker Milius

GROLS VERLEDEN NR 4
JAARGANG 2, november 2002

- Groenlose Burgerharmonie 1927 - 2002

GROLS VERLEDEN NR 5
JAARGANG 3, november 2003

- Hotel de Moriaan
- Con Brio
- Grol en Simancas

GROLS VERLEDEN NR 6
JAARGANG 4, juni 2005

- De Bempte breed uitgemeten
- Herinneringen aan Groenlo tijdens de oorlog
- De vestingwerken van Grol tijdens het 12-jarig bestand
- Groenlo: de militaire barakken en de brand van 1623Schilderij "gezicht op de Markt te Grol"

GROLS VERLEDEN NR 7
JAARGANG 4, oktober 2005

- Buurtvereniging De Eibergseweg 75 jaar.

GROLS VERLEDEN NR 8
JAARGANG 5, april 2006

- De Grolse kanonnen door de jaren heen

GROLS VERLEDEN NR 9
JAARGANG 6, oktober 2007

- Toneelvereniging D.I.T.O. 75 jaar

GROLS VERLEDEN NR 10
JAARGANG 7, december 2008

- De Firma Edward Ainsworth & Co
- Grollae obsidio
- Witte doek ging na zestig jaar in Groenlo op zwart begonnen als Groenlose Bioscoop, later Asta en geëindigd als De Mattelier

GROLS VERLEDEN NR 11
JAARGANG 8, Mei 2009,

- 60 jaar Marianum in beeld

GROLS VERLEDEN NR 12
JAARGANG 10, Mei 2010,

- Bejaardentochten

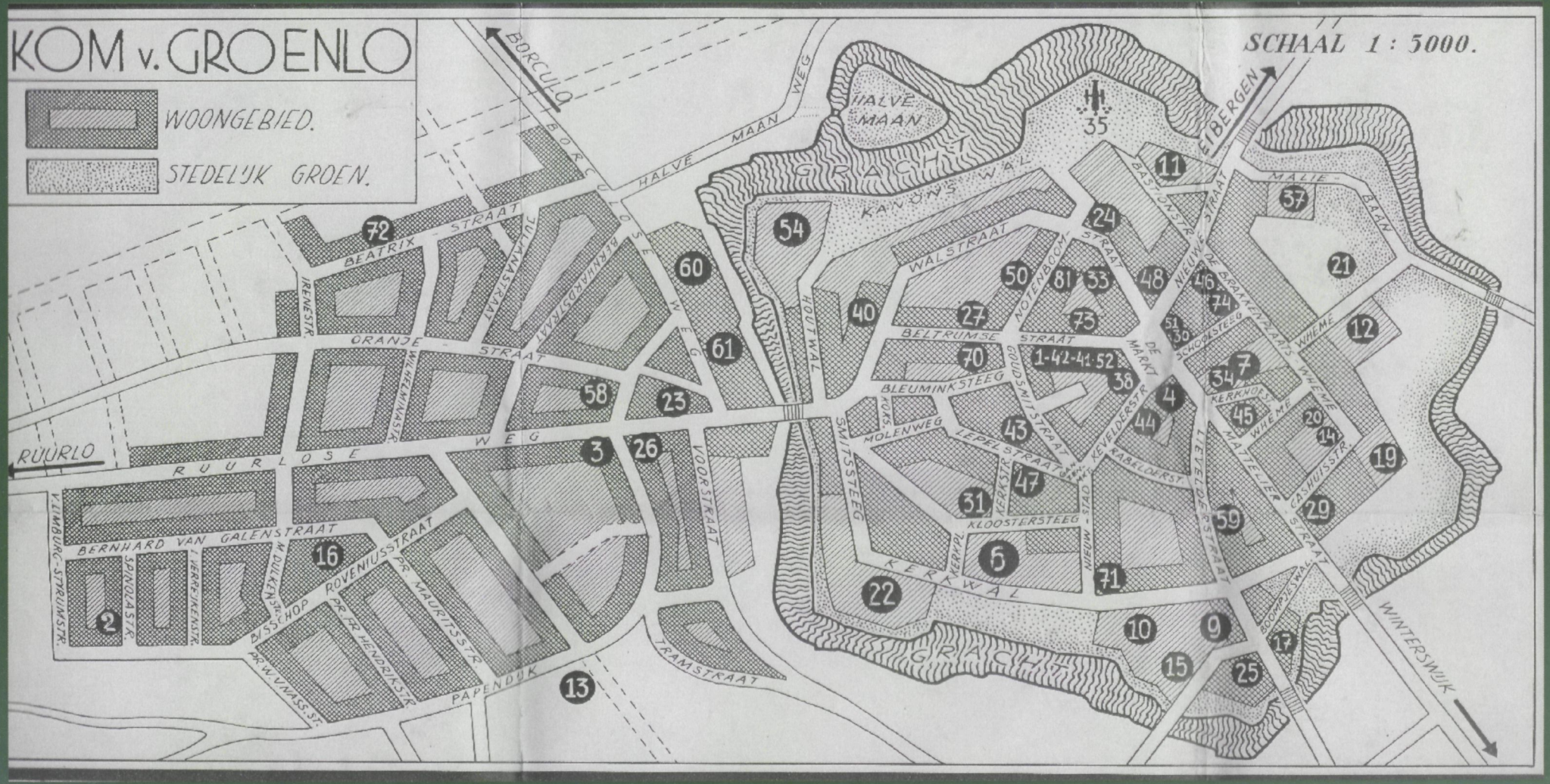
KOM v. GROENLO
WOONGEBIED.
STEDELIJK GROEN.
SCHAAL 1 : 5000.
BORCULO
HALVE MAAN WEG
HALVE MAAN
GRACHT
KANONS WAL
EIBERGEN
BEATRIX STRAAT
ORANJE STRAAT
RUURLOSE WEG
RUURLO
BERNHARD VAN GALENSTRAAT
BISSCHOP ROVENIUSSTRAAT
PAPENDIJK
TRAMSTRAAT
VOORSTRAAT
HOUTWAL
SMITSSTEEG
WALSTRAAT
BELTRUMSE STRAAT
BLEUMINKSTEEG
MOLENWEG
LEPELSTRAAT
KLOOSTERSTEEG
KERKWAL
GRACHT
WINTERSWIJK
MALIEBAAN
WHEME
CASHUISSTR.
MATTELIER STRAAT
LIEVELDERSTRAAT
KERKHOFSTR.
SCHOOLSTEEG
DE MARKT
NIEUWE STRAAT
BASTIONSTR.
NOTENBOOMSTRAAT
GOUDSMITSTRAAT
KEVELDERSTR.
RABELDERST.
KERKSTR.
KERKPL.
NIEUW-STAD
BOOMPJESWAL
BERNHARDSTRAAT
JULIANASTRAAT
WILHELMINASTR.
IRENESTR.
V. LIMBURG-STYRUMSTR.
SPINOLASTR.
I. VERREIJKENSTR.
M. DULKENSTR.
PR. MAURITSSTR.
PR. FR. HENDRIKSTR.
PR. W. V. NASS. ST.
1-42-41-52
35